

z kapitalistických armád

SEVERO- ATLANTICKÝ PAKT PO DVACETI PĚTI LETECH

Plukovník
PhDr. Vladislav Rybecký, CSc.

Motto:

*„Na historické události si člověk nestě-
žuje, u těch se naopak musí snažit pocho-
pit jejich příčiny a tím také jejich dů-
sledky...“* (B. Engels)

Moderní dějiny znají nemálo takových politických a vojenských rozhodnutí buržoazní politické reprezentace, které si ve svém důsledku kladly nereálný, sociální, politický a vojenský cíl: zvrátit kolo dějin a zastavit společenský pokrok. Každý takový pokus dříve či později skončil nezdarem. Avšak některá taková rozhodnutí přes svůj reakční charakter výrazně ovlivnila na určitou dobu vývoj vztahů mezi státy a tudíž i vývoj mezinárodních vztahů a vojenskopolitickou situaci.

K takovému druhu rozhodnutí buržoazní politické reprezentace v poválečné éře nesporně patří vytvoření agresivního Severoatlantického paktu. Jeho vytvořením (4. 4. 1949) byl dovršen proces přechodu Spojených států, Anglie, Francie a dalších států od politiky spolupráce se Sovětským svazem k politice namířené proti němu a ostatním socialistickým zemím. Současně to byl rozhodující krok k vojenskopolitickému rozdělení Evropy do dvou protikladných vojenskopolitických seskupení. Tato skutečnost, jakož i politika „studené války“ a politika z pozice síly krajně negativně ovlivnila všechny sféry společenského života, především evropských států, ale i v širším celosvětovém měřítku.

Třídní podstata a reakční charakter NATO

S dalekosáhlými revolučními přeměnami v Evropě, které nastaly po druhé světové válce — vznikem socialistických států, rozmach komunistického hnutí a nový poměr sil mezi socialismem a kapitalismem — se oslabený imperialismus nechtěl smířit. Světový imperialismus v čele se Spojenými státy, kam se přesunulo centrum imperialistické reakce a militarismu, se pokusil zastavit a zvrátit rozvíjející se světový revoluční proces. Snažil se změnit nově vytvořený poměr sil mezi socialismem a imperialismem. Tato změna měla vytvořit rozhodující předpoklad k revizi nové politické a vojensko-

strategické situace, která se vytvořila v Evropě a za jejími hranicemi po druhé světové válce. Tento reakční záměr měl zajistit Severoatlantický pakt. Třídně politicky Severoatlantický pakt, vytvořený pod patronací Spojených států, představuje vojenskopolitické seskupení hlavních sil světového imperialismu. Přes existující a prohlubující se imperialistické rozpory, jeho určujícím záměrem bylo a zůstává: zmobilizovat ekonomické, politické, vědecké, morální a vojenské síly imperialismu do boje proti Sovětskému svazu a dalším socialistickým zemím a proti všem oddílům světového revolučního hnutí.

Z hlediska kontrarevolučních záměrů a reakčního charakteru Severoatlantický pakt svou existencí a politikou ohrožil nejen socialistické země, ale ohrožil i bezpečnost ostatních evropských států. Ohrožil a ohrožuje mír v Evropě a v celosvětovém měřítku. Vznikem paktu NATO se dostává otázka války a míru do nové polohy. Hodnoceno z hlediska jejího obsahu a charakteru základní význam měly mimo jiné dvě okolnosti:

1. Otázka války a míru se posunula do polohy, že její řešení je spojeno především se zápasem dvou protikladných společenských soustav. Tím nová světová válka, kdyby ji imperialisté rozpoutali, by měla kvalitativně nový třídní obsah a rozměr.

2. Otázka války a míru se řeší za podmínek existence a rychlého rozvoje raketových jaderných zbraní. Tato skutečnost hluboce ovlivňuje, respektive mění charakter a formy vedení ozbrojeného zápasu, strukturu ozbrojených sil a vojenství v celku.

Při posuzování politiky a vojenské strategie Severoatlantického paktu je třeba mít neustále na zřeteli zmíněné dvě okolnosti, protože se dotýkají zájmů všech mírumilovných národů. Vzhledem k vedoucímu postavení Spojených států v paktu, staly se jejich zahraničně politické¹⁾ a vojenské²⁾ koncepce pro NATO určující a dominující. Při hodnocení jejich obsahu, jakož i příčin změn, vystupují výrazně do popředí tyto souvislosti:

Za prvé ze sociálního a třídního hlediska jsou zahraniční a vojenské koncepce výrazem ekonomických, politických a vojenských zájmů monopolistické buržoazie členských států Severoatlantického paktu. Tyto zájmy tvoří společný sociál-

ní základ globální strategie imperialismu. V politickoideologické sféře jejich společným základem je antikomunismus. Hlavní síly mezinárodního imperialismu vystupují proti socialistickým zemím s jednotnou vojenskou strategií.

Za druhé vývoj poměru sil mezi socialismem a kapitalismem představuje rozhodující faktor, který jednak působí na změny ve vojenské strategii Severoatlantického paktu, jednak determinuje její krizi. Sovětský svaz dokázal nejen zlikvidovat jaderný monopol Spojených států, ale zároveň vytvořil mohutný jaderný a raketový potenciál, který imperialistické mocnosti musí respektovat. Tato skutečnost rozhodujícím způsobem ovlivnila zásadní změnu v politické a vojenskopolitické strategické situaci jak v Evropě, tak i v celosvětovém měřítku. Americká vojenská strategie a v souladu s ní i strategie Severoatlantického paktu dlouhá léta kalulovala s jadernou převahou a s vojenskou nezranitelností území Spojených států. To vše díky úspěchům Sovětského svazu bylo zlikvidováno. A nejen to. Díky hospodářským, politickým, vědeckým, kulturním a vojenským úspěchům socialistického společenství vedeného Sovětským svazem, se neustále mění poměr sil mezi socialismem a imperialismem. To ve svém souhrnu jednak křídí agresivní plány a záměry Severoatlantického paktu, jednak to znemožňuje, aby imperialistické kruhy mohly podle své libovольnosti řešit kardinální otázku současnosti: otázku války a míru. Tím, že socialistické země rozhodně brání své zájmy, socialistické vymoženosti, brání zároveň mír a bezpečnost všech evropských států.

Za třetí vývoj vztahů mezi členskými státy Severoatlantického paktu a tedy i jeho možnosti ovlivňuje všeobecná krize kapitalismu a existující meziimperialistické rozpory. Nemalý význam připadá i druhé nejvýznamnější události po vzniku světové socialistické soustavy, rozpadu koloniální soustavy imperialismu. Přední státy paktu, především západoevropské, měly největší koloniální imperia. Rozpad koloniální soustavy zužuje možnosti imperialistických mocností využívat pro vojenské účely lidských a materiálních zdrojů bývalých kolonií a polokolonií. Tím imperialistické mocnosti ztrácejí kontrolu nad některými významnými strategickými oblastmi a komunikacemi v Asii a Africe. Rozpad koloniální soustavy rozrušil někdejší monopol imperialistických mocností na vojenské styky s mnoha zeměmi Asie a Afriky. Socialistické země řadě těchto zemí poskytují různé druhy vojenské pomoci a poskytují jim též pomoc proti vý-

¹⁾ Zahraničně politická koncepce měla tyto etapy: zdržování komunismu, zatlačování a osvo-
bozování komunismu, nových hranic, budování
mostů, éra jednání.

²⁾ Vojenská koncepce měla tyto etapy: hromad-
ný odvetný úder, hromadná odvěta, pružná re-
akce, realistické zdržování.

vozu kontrarevoluce. Rozpad koloniální soustavy ve svých důsledcích narušil vojenskostrategické záměry Severoatlantického paktu.

Podle hodnocení strategií Severoatlantického paktu oslabení politických, hospodářských a vojenských pozic imperialistických států v některých zemích severní Afriky a zejména na Středním východě, vážně obnažuje jižní křídlo paktu. Vzhledem k existující energetické krizi kapitalistických států a vzhledem k faktu, že západoevropské státy dovážejí z arab-

ských zemí 60—80 % ropy, jen umocňuje strategický význam zmíněných oblastí. Někteří politici a vojenští představitelé Západu označují naftovou zbraň, kterou použily arabské státy proti těm kapitalistickým zemím, které v říjnové válce podporovaly Izrael, dokonce za nový faktor ovlivňující poměr sil.

Vznikem téměř 80 mladých národních států se podstatně rozšířila fronta států bojujících za mírové soužití a za mír. Tato okolnost vnesla vklad do poměru sil mezi silami války a silami míru.

Nové vojenskopolitické reality

Během posledních dvaceti pěti let se udály v Evropě a ve světě významné politické přeměny, které se přímo či nepřímo dotýkají Severoatlantického paktu. Přestože strategové paktu, především američtí, vynaložili obrovské materiální, vědecké, duchovní a vojenské prostředky k tomu, aby prostřednictvím politiky z poise síly, válečnou hrozbou změnili poměr politických a vojenských sil mezi socialismem a imperialismem, nedosáhli kýženého cíle. Naopak, proti jejich vůli poměr sil se dále mění v jejich neprospěch. Vládnoucí kruhy imperialistických mocností jej dnes charakterizují jako rovnováhu sil. Vytvořila se taková vojenskopolitická strategická situace, „že se imperialisté obávají vojenské porážky v případě přímého střetnutí s hlavními silami socialismu“.³⁾ Z toho vyplývá, že vojenskostrategické záměry Severoatlantického paktu, namířené proti socialistickým zemím, nemohly a nemohou být realizovány. Tato okolnost z hlediska řešení hlavní otázky současnosti: otázky války a míru, má světodějný význam a dosah.

Po druhé světové válce oslabená západoevropská buržoazie využila ekonomické, politické a vojenské podpory ameri-

kého imperialismu⁴⁾ nejen ke stabilizování své politické moci, ale též k tomu, aby mohla postupně ve větším rozsahu prosazovat vlastní mocenské zájmy. Vývoj v západní Evropě, zejména hospodářský (v úzké závislosti s vývojem kapitalistické ekonomické integrace) se ubíral v důsledku nerovnoměrného hospodářského a politického vývoje kapitalismu takovým směrem, že se postupně vytvořily materiální základy pro změnu poměru sil mezi vedoucími imperialistickými mocnostmi. Skončila někdejší jednostranná hospodářská a politická závislost západoevropských států na Spojených státech. Jistý vojenský a zejména politický význam má okolnost, že Velká Británie a Francie budují vlastní jadernou sílu. Sféra samostatného hospodářského a politického rozhodování (včetně jisté hospodářské konkurenční schopnosti) západoevropských imperialistických států se rozšiřuje. Začátkem sedmdesátých let se výrazně zformovala hlavní střediska imperialistického soupeření. Jsou to: USA — západní Evropa (hlavně země EHS) — Japonsko. Mezi nimi se neustále zotřuje hospodářský a politický konkurenční boj.⁵⁾ Tato okolnost spolu s dalšími faktory se pro-

³⁾ L. I. Brežněv, Projevy a stati, Praha 1972, str. 445.

⁴⁾ Od 1. 4. 1949 do 30. 6. 1952 Spojené státy šestnácti západoevropským státům poskytly fi-

nanční podporu asi 12 miliard dolarů. A za tutéž dobu vojenské dodávky v hodnotě asi 10 miliard dolarů.

⁵⁾ Viz tabulka

	Podíl na světové kapitalistické výrobě v %		Podíl na světovém kapitalistickém vývozu v %	
	1948	1971	1948	1971
USA	55,8	40,4	23,4	14,0
záp. Evropa *	30,4	34,4	33,2	50,0
NSR	4,2	9,7	1,5	12,6
V. Británie	11,9	7,0	11,8	7,2
Francie	4,5	4,9	3,9	6,6
Itálie	2,2	3,5	2,1	4,9
Japonsko	1,3	9,5	0,6	7,8

* západní Evropa — 18 zemí — Viz: Rudé právo 5. 3. 1973

mítá i do rozporů v Severoatlantickém paktu. Spojené státy zůstávají však i nadále hlavní imperialistickou mocností a hlavním pilířem Severoatlantického paktu. Avšak jejich možnosti realizovat své globální záměry se výrazně zužují. V posledních letech vystupuje do popředí skutečnost, že zahraničně politické a vojenské zájmy Spojených států a dalších členských států paktu se ne vždy shodují. Americká politika vůči národům Indočíny, podpora Izraele v říjnové válce (1973) a další případy o tom podávají přesvědčivé důkazy.

Jestliže v době vzniku Severoatlantického paktu mezi členskými státy existovaly latentní zdroje rozporů, pak nyní rozpory uvnitř paktu nabývaly značného rozsahu. Vystoupení Francie z vojenské organizace paktu (1966) posílilo odstředivé tendence. Kanada se rozhodla (r. 1969) postupně stáhnout své vojenské jednotky ze západní Evropy. Norsko a Dánsko snížily svůj vojenský příspěvek do paktu. Mezi členskými státy paktu existují rozdíly v otázce rozvoje vztahů k socialistickým zemím.

Po dlouhá léta německá otázka, situace v Západním Berlíně, tvořily zdroj mezinárodního napětí a konfliktní situace v Evropě. Členské státy Severoatlantického paktu tyto otázky chtěly řešit z pozice síly na úkor socialistických zemí. Díky novému poměru sil mezi socialismem a imperialismem a díky principiální leninské koordinované zahraničně politické strategii socialistického společenství, vedeného Sovětským svazem, záměr imperialistických strategií skončil nezdarem. Čtyřstranná velmocenská dohoda o Západním Berlíně (1971) zlikvidovala nebezpečný zdroj nedorozumění a napětí ve střední Evropě. Smluvně zakotvená normalizace politických vztahů mezi SSSR a NSR, PLR a NSR, NDR a NSR a ČSSR a NSR mezinárodně smluvně kodifikují výsledky druhé světové války. Dalekosáhlý mezinárodní význam této skutečnosti spočívá v tomto:

1. Západoněmecký imperialismus a další imperialistické státy musely uznat objektivní realitu existence dvou protikladných německých států NDR a NSR.

2. Západoněmecký imperialismus byl nucen uznat nulitu mnichovského diktátu.

3. Členské státy Severoatlantického paktu dlouho a tvrdošíjně odmítaly uznat, že vztahy mezi evropskými státy s rozdílným společenským zřízením se mohou pozitivně rozvíjet pouze v duchu principů politiky mírového soužití. Souběžně s tím odmítaly i myšlenku evropské kolektivní bezpečnosti.

Zásadní změny ve světě přinutily imperialistické státy včetně Spojených států revidovat postoj k zmíněným otázkám. V historickém dokumentu „Zásady vzájemných vztahů mezi SSSR a USA“, který byl podepsán v květnu 1972 během návštěvy R. Nixona v Moskvě, se konstatuje, že vztahy obou států: „Budou vycházet ze společného přesvědčení, že v nukleárním věku neexistuje jiný základ pro udržování vztahů mezi nimi kromě mírového soužití. Rozdíly v ideologii a společenském zřízení SSSR a USA nebrání rozvoji normálních vztahů mezi nimi, založených na zásadách svrchovanosti, nevměšování do vnitřních záležitostí a vzájemných výhod.“⁶⁾ Přes nemalé obstrukce státy Severoatlantického paktu byly nuceny pod tlakem objektivní reality přistoupit i k jednání o systému kolektivní bezpečnosti v Evropě. Uvedené skutečnosti dokumentují, že v Evropě se vytvořila nová mezinárodní situace. Situace, ve které mírová ofenzíva socialistického společenství křídí agresivní záměry Severoatlantického paktu.

Změny v mezinárodní situaci v Evropě a ve světě uznávají i představitelé Severoatlantického paktu. Ve zprávě tzv. výboru devíti Severoatlantického shromáždění ze dne 2. 10. 1973 její autoři je interpretují takto: a) vznikla přibližná nukleární strategická rovnováha mezi SSSR a USA; b) dochází k sblížení mezi SSSR a USA na jedné straně a USA a ČLR na straně druhé; c) existují čínsko-sovětské rozpory; d) vznikají nové možnosti pro uvolnění napětí cestou jednání; e) obnovení síly západní Evropy a rozšíření EHS; f) vznikají nové problémy mezi USA a EHS v hospodářské a finanční oblasti; g) zvýšení významu Středního východu (a v budoucnu i Indického oceánu) a zesílení zde protikladných zájmů; h) vzrůstá nebezpečí (ohrožení) severního a jižního křídla aliance vzhledem k rostoucímu významu vojenského potenciálu na druhé straně.⁷⁾

Krise Severoatlantického paktu

Politické, hospodářské, finanční a vojenské vztahy mezi Spojenými státy a západoevropskými státy představují závažný složitý problém Severoatlantického paktu. Jsou předmětem jak dvoustranných

jednání, tak i jednání nejvyšších politických a vojenských orgánů paktu. Spojené

⁶⁾ Sovětský mírový program v praxi APN, Moskva 1972, str. 13.

⁷⁾ Europa - Archiv, 10. 11. 1973, 21, str. D 591.

státy ve snaze nalézt východisko z rozpor-
né situace navrhly ústy Henry Kissingera
dne 23. 4. 1973 návrh nové atlantické
charty. Tento návrh vychází ze změn, jež
se udály ve světě, jakož i ze změn, které
nastaly ve vztazích mezi USA a státy zá-
padní Evropy. Podstatu sporných problé-
mů návrh vymezuje takto: „Současné pře-
chodné období bude nevyhnutelně mít své
problémy. V Americe jsou slyšet stížnosti,
že Evropa ignoruje svou širší odpověd-
nost a příliš jednostranně sleduje vlastní
hospodářské zájmy a že Evropa nenese
spravedlivý díl břemene společné obrany.
V Evropě jsou slyšet stížnosti, že Ame-
rika chce Evropu hospodářsky rozdělit
nebo ji vojensky opustit, nebo ji diploma-
ticky obcházet.“

Náš problém spočívá v tom, může-li
jednota, vzniklá na základě společné chá-
paného nebezpečí, dát vzniknout novým
cílům vyplývajícím z pozitivních snah, jež
jsou nám společné.⁸⁾ Také již zmíněný
tzv. výbor devíti pregnančně zdůraznil dva
základní problémy Severoatlantického
paktu: jednak nalézt nové hodnoty pro
rozvíjení vzájemných vztahů mezi západ-
ní Evropou a Severní Amerikou v příštích
letech, jednak jak vzhledem k novým po-
žadavkům a možnostem posílit vzájemné
vztahy mezi Amerikou a západní Evro-
pou.⁹⁾ Návrh nové atlantické charty pro-
jednávalo jak červnové, tak prosincové
(1973) zasedání Rady NATO. Doposud
však nebylo přijato konečné rozhodnutí.
Dosavadní vývoj vzájemných vztahů mezi
Spojenými státy a západoevropskými stá-
ty ukazuje, že snaha Washingtonu využít
NATO k realizaci tzv. Pax Americana, tj.
nastolení světové vlády, skončila fiaskem.

Zůstává faktem, že Spojené státy přes
nemalé úsilí, především Nixonovy admini-
strativy, nedosáhly toho, aby zangažovaly
západoevropské spojence do lokálních
válek. Svůj vliv na vztahy mezi USA a
západoevropskými státy sehrála neúspěš-
ná americká agresivní politika v Jihovýchodní
Asii. Mýtus o všemocné síle Spo-
jených států byl vážně narušen. Realitou
ovšem zůstává skutečnost, že i když zá-
padní Evropa hospodářsky značně zesílila
a zvýšily se její možnosti v oblasti zahra-
niční politiky, zůstává vojensky závislá
na Spojených státech. Na Spojené státy
v rámci Severoatlantického paktu připadá
97–98 % všech jaderných prostředků a
podíl je víc jak 2/3 všech vojenských vý-
dajů paktu. Západní Evropa, ani v přípa-
dě, že by došlo ke spojení jaderného po-
tenciálu Anglie a Francie, nemůže v do-

hledné době vytvořit adekvátně přibliž-
nou jadernou sílu. Avšak vklad západo-
evropských států do integrovaných ozbro-
jených sil Severoatlantického paktu je
značný. Dodávají 90 % všech pozemních
sil, 80 % všech námořních sil a 75 %
všech leteckých sil.

Západoevropští političtí a vojenští
představitelé soustřeďují své úsilí k řeše-
ní této základní otázky: jak posílit zápa-
dcevrovskou vojenskou spolupráci, aniž
by došlo k oslabení Severoatlantického
paktu. Příkládají přitom nemalý význam
evropské skupině, která vyvíjí činnost od
listopadu 1968. Deset států této skupi-
ny — Belgie, Dánsko, Řecko, Holandsko,
Lucembursko, NSR, Norsko, Itálie a Vel-
ká Británie na úrovni ministrů obrany se
pravidelně scházejí k poradám. Na těchto
poardách koordinují svou vojenskou čin-
nost, vyměňují si informace, řeší otázky
standardizace výzbroje atd. Nejdůležitě-
jším výsledkem činnosti evropské skupiny
je vypracování a schválení společného pro-
gramu EDIP (European Defense Improve-
ment Programme), který je proponován na
pět let. Program předpokládá zvýšení vo-
jenských výdajů a doplnění výzbroje (tan-
ky, letadla, rakety, lodi atd.). V nejvyš-
ších orgánech NATO se zkoumají mož-
nosti, aby některé vojenské úkoly, které
doposud plní Spojené státy, převzaly zápa-
dcevrovské státy.

Vývoj by měl perspektivně směřovat
k tomu, jak zdůrazňuje zpráva tzv. výbo-
ru devíti, aby evropští a američtí členové
aliance vypracovali plány ke sjednocení
vojenského potenciálu západní Evropy.¹⁰⁾
To by se mělo týkat i sjednocení jaderné-
ho potenciálu. Cílem tohoto úsilí by mělo
být, aby západní Evropa v osmdesátých
letech se stala rovnoprávným partnerem
v alianci.¹¹⁾ Avšak cesta k vojenské inte-
graci západoevropských států NATO je
z řady příčin mimořádně složitá a kompli-
kovaná. Je závislá na dalším vývoji hospo-
dářské, finanční a politické spolupráce a
integraci západoevropských států.

Spojené státy již řadu let vyvíjejí sil-
ný nátlak na západoevropské spojence,
aby zvyšovali své vojenské výdaje, aby ve
větším rozsahu se podíleli na financování
amerického vojenského personálu v zápa-
dní Evropě a aby zvýšili finanční výdaje
na výstavbu infrastruktury.

Na zasedání Rady NATO 10.—11. pro-
since 1973 se objevily nové rozpory mezi
Spojenými státy a západoevropskými státy.

⁸⁾ Henry Kissinger, Eine neue Atlantik-Charta,
Internationale Sicherheit, 5—6/73, str. 2.

⁹⁾ Europa - Archiv, 10. 11. 1973, 21. str. D 508.

¹⁰⁾ Evropské členské státy NATO mají dohro-
nady asi 308 milionů obyvatel a jejich armády
čítají 2,9 milionu vojáků. Spojené státy mají 210
mil. obyvatel a armáda čítá 2,6 mil. vojáků, z to-
ho je v Evropě přibližně 300 000.

¹¹⁾ Europa - Archiv 10. 11. 1973, 21. str. D 594-595.

Rozpory, jež vyplynuly z odlišného posuzování říjnové války (1973) na Středním východě. Z postoje západoevropských států k této otázce vyplynulo stanovisko: nechceme být zataženy v jakýchkoliv podmínkách do války proti naší vůli. Dále výtýkaly Spojeným státům, že tyto ve své politice vůči Izraeli neberou v úvahu jejich životní ekonomické zájmy. Konečně měly výhrady k tomu, že otázka uvedení americké armády do bojové pohotovosti v souvislosti s říjnovou válkou s nimi nebyla konzultována. Bruselské zasedání Rady NATO opět ukázalo, že v paktu narůstají vážné ekonomické a vojenskopolitické problémy a rozpory. V západním tisku se po tomto zasedání objevily četné úvahy na téma: zda Spojené státy a západní Evropa chtějí zůstat nadále spojenci nebo zda se stanou soupeři a konkurenty. Rozpory uvnitř NATO mají ekonomické,

politické a vojenské příčiny. Jejich společným jmenovatelem je: nerovnoměrný hospodářský a politický vývoj kapitalismu a měnící se politická situace v Evropě a ve světě.

Existující rozpory v NATO nemůžeme přeceňovat, a tím méně z nich vyvozovat ukvapené politické, ideologické a vojenské závěry. Realitu současného světa můžeme ve stručnosti charakterizovat takto: svět se výrazně změnil, změnil se poměr třídnic a vojenských sil, změnila se struktura mezinárodních vztahů, socialistické společenství je v mírové ofenzivě a imperialismus ze strategického hlediska je v defenzivě. Avšak podstata, charakter imperialismu, jeho zahraniční a vojenská politika z hlediska konečných strategických cílů se nemění. Nastávají pouze změny v taktice. Stále platí leninská teze, že imperialismus je reakce na celé čáře.

NATO zůstává hlavním nástrojem imperialistické agrese

Přestože se zužují manévrovací schopnosti a možnosti imperialismu a přestože existují rozpory v Severoatlantickém paktu, nic se nemění na těchto jeho základních doktrinárních konstantách:

1. Členské státy paktu neuvádějí sebe-menší pochybnosti o účelnosti existence paktu. Shodují se i v tom, že musí být zachována dosavadní doktrína „pružné reakce“. Nedochází k žádné změně ve vojenské politice členských států NATO. Prosincové zasedání Rady NATO (1973) znovu zdůraznilo tezi, že pakt musí udržovat zastrahující vojenskou schopnost.

2. Mezi členskými státy paktu panuje shoda o nezbytnosti americké vojenské přítomnosti v západní Evropě. Tuto skutečnost jednoznačně zdůraznil výbor pro plánování obrany NATO (tvoří ji ministři obrany mimo Francie) na svém zasedání v Bruselu dne 7. 12. 1973. Existuje shoda i v tom, že americký jaderný potenciál musí i nadále tvořit základnu strategického spojení mezi Spojenými státy a západní Evropou.

3. Severoatlantický pakt tvoří i nadále základní pilíř americké zahraniční a vojenské politiky. Snahou Spojených států zůstává usílit řídit Atlantický blok a využívat jej k prosazování svých globálních zájmů.

4. Ostří agresivní politiky Severoatlantického paktu neustále směřuje proti socialistickým zemím. Z tohoto hlediska pak představuje hlavní nástroj třídního boje na mezinárodní aréně. Faktem zůstává skutečnost, že na teritoriu západní Evropy je umístěno 7200 nukleárních bo-

jových hlavic a že integrované ozbrojené síly paktu mají asi 3 milióny vojáků.

Přes významné politické změny v Evropě, přes uvolnění mezinárodního napětí, Severoatlantický pakt neustále podniká kroky a opatření k tomu, aby se zvýšila jeho vojenská síla. Podle plánu AD-70 se řeší opatření k dalšímu zkvalitnění integrovaných ozbrojených sil paktu. Zvyšuje se jejich palebná síla a mobilnost. Výbor pro plánování obrany NATO 7. 12. 1973 zvláštní důraz položil na to, aby se zkvalitnila pružnost a účinnost vojenského taktického letectva ve střední Evropě. Dále zdůraznil požadavek, aby se prohloubila praktická spolupráce integrovaných ozbrojených sil paktu a jejich technické vybavení.

Konečně požadoval, aby se pokračovalo v modernizaci a zvyšování pohotovosti ozbrojených sil paktu.

Příprava ozbrojených sil NATO k vedení jaderné války proti socialistickým zemím intenzivně pokračuje. Příslušná pozornost se věnuje přípravě k vedení i konvenční války, jejíž možnost se připouští pouze za existence silné jaderné hrozby. Ve Spojených státech se pečlivě rozpracovává tzv. „oceánská strategie“ jako součást „velké strategie“. Američtí stratégové v „oceánské strategii“ hledají jednu z možných cest, jak by se mohla narušit nynější raketová jaderná rovnováha mezi Spojenými státy a Sovětským svazem.

Vojenské výdaje členských států Severoatlantického paktu se v posledních le-

Vojenské výdaje NATO¹³⁾ (v miliónech dolarů)

	Všech států NATO	USA	Západoevropských států
1970	104 367	77 854	25 607
1971	104 275	74 862	27 442
1972	114 566	79 528	32 900

tech neustále zvyšují.¹²⁾ Dokumentují to údaje v **tabulce 1**.

Vojenské výdaje členských států NATO v roce 1973 se předpokládaly ve výši 121 000 miliard dolarů. V Severoatlantickém paktu, zejména v jeho vojenské organizaci, rozhodující vliv mají krajně militaristické síly monopolistického kapitálu. Právě tyto síly jsou nejrušnějšími pouty spojené s vojenskoprůmyslovým komplexem. Za neustálým růstem vojenských výdajů členských států NATO, jak zdůraznil L. I. Brežněv, „se skrývají stále další typy vyhlazovacích zbraní — nové, stále ničivější jaderné pumy a střely, nové, stále mohutnější rakety, tanky a letadla,

válečné lodě a ponorky. Kvalitativní zdokonalování zbraní nabylo dosud nevidaného rozsahu“.¹⁴⁾

Ve zvyšování vojenské síly Severoatlantického paktu jeho strategové spatřují základy a předpoklad pro jednání se socialistickými zeměmi. Předpokládají, že zvýšená vojenská síla paktu rozšíří jejich politické možnosti. Chtěli by do svých rukou získat zahraničně politickou iniciativu na základě zvýšení vojenské síly paktu. Taková je podstata současné politiky zbrojení a jednání, kterou uskutečňují státy Severoatlantického paktu. Avšak mezi přáním a reálnou možností uskutečnit takový záměr existuje nepřekonatelná propast.

V přehledu historie evropských národů představuje dvacet pět let jen zlomek času. Můžeme z nich však vyvodit přinejmenším tři důležité závěry:

1. Evropa roku 1974 v porovnání s rokem 1949 vypadá politicky a vojensky zcela jinak. Díky rostoucí všestranné síle socialistického společenství vedeného Sovětským svazem signatáři Severoatlantického paktu neuskutečnili reakční strategické záměry, namířené proti socialistickým zemím.

2. Přes pozitivní politické změny v Evropě zůstává Severoatlantický pakt hlavním nástrojem imperialistické agrese. Aktuální politický význam má závěr XXIV. sjezdu KSSS, že síly agrese a militarismu byly sice zatlačeny, ne však zneškodněny.

3. I když Spojené státy zůstávají nadále hlavní a vedoucí mocností NATO, jejich někdejší ekonomické, politické hegemonní postavení v paktu se značně oslabilo. Dokonce i spolkový kancléř W. Brandt zdůraznil, že úloha Spojených států v NATO již není taková, jaká byla v minulosti. Podtrhl, že evropský prvek hraje významnou úlohu také ve strategickém měřítku.¹⁵⁾

V programovém dokumentu socialistické zahraniční politiky „Dekretu o míru“, který zpracoval V. I. Lenin, se praví: „Dělnické hnutí zvítězí a proklestí cestu k míru a k socialismu.“¹⁶⁾ Cesta k tomuto cíli není snadná a přímočará. Společenský vývoj a pokrok však k němu směřuje.

¹²⁾ Členské státy NATO v letech 1949—1969 vydaly na zbrojení 1300 miliard dolarů.

Viz NATO Allianz ohne Zukunft, Berlin 1972, str. 77, V. V. Repnickij, NATO i voennyj biznes, Moskva 1970, str. 4.

¹³⁾ Wojsko Ludowe 11/1973, str. 82.

¹⁴⁾ Rudé právo 27. 10. 1973.

¹⁵⁾ Uvedeno podle: IPW Berichte 10/73, str. 24.

¹⁶⁾ V. I. Lenin, Vybrané spisy, sv. 2, Praha 1951, str. 216.